HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]מסתברא בין לרבי אליעזר בין לרבנן כיון דפסקה פסקה: ת"ר הרי זה גיטך ע"מ שתנשאי לפלוני הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא מאי קאמר אמר רב נחמן ה"ק הרי זו לא תנשא לו שמא יאמרו נשיהן נותנין במתנה ואם נשאת לאחר לא תצא ומשום גזרה לא מפקינן מיניה ושרינן אשת איש לעלמא אלא אמר רב נחמן הכי קאמר הרי זו לא תנשא לו שמא יאמרו נשיהם נותנין במתנה ואם נשאת לו לא תצא דמשום גזרה לא מפקינן א"ל רבא לו הוא דלא תנשא הא לאחר תנשא והא בעיא קיומי לתנאה וכי תימא אפשר דמינסבא היום ומיגרשה למחר ומקיימא לתנאה ולהך דפליגת עליה דרב יהודה קמדמית ליה [א]דאתמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אמר רב יהודה [ב]אל יישן היום שמא יישן למחר ורב נחמן אמר יישן היום ואין חוששין שמא יישן למחר הכי השתא התם בדידיה קיימא דאי בעי מבריז נפשיה בסילואתא ולא נאים הכא בדידה קיימא לאיגרושי אלא אמר רבא [ג]הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר לו לא תנשא שמא יאמרו נשותיהם נותנין במתנה לאחר לא תנשא דבעיא קיומיה לתנאה ואם נשאת לו לא תצא דמשום גזרה לא מפקינן לאחר תצא דבעיא לקיומיה לתנאה תניא כוותיה דרבא הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר ואם נשאת לו לא תצא לאחר תצא: [ב][ד]ת"ר ה"ז גיטך ע"מ שתעלי לרקיע ע"מ שתרדי לתהום ע"מ שתבלעי קנה של ד' אמות ע"מ שתביאי לי קנה בן ק' אמה ע"מ שתעברי את הים הגדול ברגליך אינו גט רבי יהודה בן תימא אומר כזה גט כלל אמר ר' יהודה בן תימא כל תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר אמר רב נחמן אמר רב [ה]הלכה כר' יהודה בן תימא א"ר נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דקתני [ג]כל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו בתחילתו תנאו קיים הא אי אפשר תנאו בטל ש"מ איבעיא להו הרי זה גיטך ע"מ שתאכלי בשר חזיר מהו אמר אביי היא היא רבא אמר אפשר דאכלה ולקיא לאביי כלל לאתויי בשר חזיר לרבא כזה למעוטי בשר חזיר מיתיבי [ד][ו]הרי זה גיטך ע"מ שתבעלי לפלוני נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט [ז]על מנת שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להן ואילו על מנת שתבעלי לאבא ולאביך לא קתני לאביי ניחא לרבא קשיא אמר לך רבא בשלמא בשר חזיר אפשר דאכלה ולקיא פלוני נמי אפשר דמשחדא [ה]ביה בממונא אלא אבא ואביך בדידה קיימא נהי דאיהי עבדא איסורא אבא ואביך מי עבדי איסורא לרבא כלל לאתויי אבא ואביך כזה למעוטי בשר חזיר

מאי קאמר. האי לא תינשא דקאמר למאן קאמר לאותו פלוני או לכל אדם: **לא תינשא לו.** כדמפרש שמא יאמרו נשיהם נותנין במתנה ואין לך לעז גדול מזה: **ואם ניסת לאחר לא תצא.** שלא להחזיק תנאי זה: **ומשום הך גזירה לא מפקינן לה.** בתמיה והא לא איתקיים התנאי ובטל הגט: ה"ג **אלא אמר רב נחמן הכי קאמר הרי זה גיטך ע"מ שתנשאי לפלוני הרי זו לא תינשא לו משום גזירה שמא יאמרו נשיהן נותנין במתנה ואם ניסת לו לא תצא.** שאין כאן איסור אלא חשש לעז בעלמא: **הא לאחר תינשא.** והוי גיטא הואיל ולא אמר ע"מ שלא תנשאי אלא לפלוני אלא ע"מ שתנשאי לפלוני סוף סוף הא בעיא לקיומי תנאה: **וכי תימא אפשר דמיגרשה.** מן השני היום ולמחר תינשא לאותו פלוני לקיים תנאה: **והא דפליגת עליה דרב יהודה קמדמית לה.** דלא חיישת דלמא לא מיקיים: **שמא יישן למחר.** ונמצא שעבר על נדרו: **ורב נחמן אמר יישן היום.** ולמחר יתקיים תנאו ולא יישן: **דאי בעי מבריז נפשיה בסילותא.** ינקוץ בשרו תמיד בקוץ: **בדידה קיימא לאגרושי.** בתמיה: **מפליגה.** דוחה אותה לצערה בדברי הבאי: **מתני' נמי דיקא.** בב"מ בהשוכר את הפועלים (דף צד.): **אפשר דאכלה ולקיא.** ולבן תימא גופיה תנאו קיים: **כלל לאתויי בשר חזיר.** קתני כלל אמר ר' יהודה בן תימא: **כזה גט.** דקאמר ר' יהודה בן תימא: **למעוטי בשר חזיר.** דה"ק כזה גט דאי אפשר לקיימו כלל הלכך תנאו בטל אבל לעבור על דברי תורה אפשר לקיימו באיסור ותלקה על שעברה: **שתבעלי** גרסינן גבי פלוני. וגבי אביו ואביך גרסינן שלא תבעלי: **שתבעלי.** בין בזנות בין בנשואין: **אין חוששין שמא נבעלה להם.** כלומר מותרת לינשא מיד ואין חוששין שמא תבעל להן ויבטל הגט אבל אמר לה ע"מ שלא תבעלי לפלוני אינו גט שמא תבעל לו דומיא דע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם[ו]: **ואילו גבי אבא ואביך שתבעלי לא קתני.** דניהוי תנאה אלמא לא הוי תנאה: **לאביי ניחא כו'.** [ז][משום דלדידיה לר' יהודה בן תימא אפילו לא יתקיים הרי זה גט אלא לרבא קשיא דהא אמר] אפילו רבי יהודה בן תימא מודה בה: **אמר לך רבא.** לא דמיא לבשר חזיר דאילו בשר חזיר בידה לקיימו באיסור ושתבעלי לפלוני נמי אפשר דמשחדא ליה בממונא ואם אינו רוצה לבועלה באיסור ישאנה ויבעול בהיתר אלא אבא ואביך בדידה קיימא: **לרבא כלל.** דקתני רבי יהודה בן תימא: **לאתויי אבא ואביך.** דהוי נמי א"א לקיימו: **כזה למעוטי בשר חזיר.** דאפשר לקיימו הוא:

ולאביי

מסתברא בין לר' אליעזר בין לרבנן כיון דפסקה פסקה. פי' ומגורשת לעולם [א] ואע"ג דלמאי דבעי למימר לרבי אליעזר או דלמא לא שנא משמע דבעי למימר דאין הגט חל אלא אותו היום כמו חוץ מפלוני דלא חל אלא [ח] מעלמא מ"מ לישנא דפסקה משמע לגמרי והא דקאמר לקמן (דף פו.) לעולם לאפוקי [ט](מדרבא אמר רב נחמן) לאו לאפוקי ממש [ב] אלא שופרא דשטרא אתקין מיומא דנן ולעלם שלא תטעה לומר שאינה מגורשת אלא אותו יום: **אלא** א"ר נחמן ה"ק. וא"ת דמעיקרא לא אמר כך וי"ל דמעיקרא סבר דאפקעי רבנן קידושין מינה ולבסוף חזר בו שאין נראה לו סברא דבשביל חששא מועטת כזו יפקיעו רבנן קידושין: **ומיגרשה** למחר ומקיים לתנאיה. דהשתא לא שייך שמא יאמרו נשותיהן נותנין במתנה כיון דניסאת לאחר בינתים:

הכא בדידה קיימא לאגרושי. אע"ג דכיון שאינה יכולה לקיים תנאה (א) [י]הויא אשת איש לזה שנשאת לו עכשיו מ"מ אינה יכולה לקיים תנאה ולינשא בלא גירושין דלעולם צריכה גט מספיקא שמא יתקיים תנאה ותנשא גם לשני ע"י מיתת הראשון או יגרשה וקשה [יא] לרבי יהודה והא ודאי בדידה קיימא לאיגרושי שיכולה לומר מאיס עלי וכייפינן ליה ולפי פי' רש"י ורבינו תם דלא כייפינן ליה ניחא ועוד קשיא דכייפינן ליה לגרשה שהרי היא עליו באיסור אשת איש וא"כ מאי קאמר אטו בדידה קיימא לאיגרושי ואי הוה [יב] מפרש בדידה קיימא לאיגרושי ולאינסובי דודאי אין בידה שינשאנה זה הוי אתי שפיר [ג] אך אין הלשון משמע כן וי"ל כיון דמכל מקום יכול הבעל לדחותה לא בדידה קיימא לאיגרושי: **על** מנת שתעלי לרקיע אינו גט. בהשוכר את הפועלים בסופו (ב"מ דף צד.) גרסינן אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט ותימה היאך יכול לקיימו וי"ל ע"י שם קשה להרב ר' אלחנן דהוה לן למילף מתנאי בני גד ובני ראובן שיכול לקיימו אבל היכא שלא יוכל לקיימו כי הכא הוה לן למימר דאף על גב דתנאי בטל מעשה קיים כי היכי דילפינן בפרק [יג] מצות חליצה (יבמות דף קו) דבעינן שיוכל לעשות ע"י שליח וי"ל דהתם לא ילפינן אלא שהמעשה יכול לעשות ע"י שליח אבל תנאי אין לחוש אם לא יוכל לעשות ע"י שליח או אינו יכול לעשות כלל: **על** מנת שתבעלי לפלוני ואילו לאבא ולאביך לא קתני. יש ספרים שהוגהו בברייתא ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא תבעל להם משום דקשיא להו מאי דייק ואילו לאבא ולאביך לא קתני אבא ואביך מאן דכר שמייהו מיהו משום כן אין צריך להגיה דשפיר דייק מדקתני ע"מ שתבעלי לפלוני משמע דוקא לפלוני דלא חשיב הפלגה בדברים במה שיש שם איסור פנויה אבל אבא ואביך לא:

מסורת הש"ס

א) נדרים יד: ע"ש, ב) ב"מ צד. [תוספתא פ"ה], ג) [ב"מ שם], ד) [תוספתא פ"ד], ה) בכתו"י ורא"ש איתא ליה, וכצ"ל רש"ש, ו) [לעיל פג:], ז) רש"ל, ח) בתוס' הרא"ש איתא, אעלמא, ט) [צ"ל מדבעא מיניה רבא מרב נחמן], י) גי' רש"ל לא הויא ועי' במהרש"א, יא) [צ"ל לרבינו], יב) בדפו"ר מפרש וצ"ל מפרשינן, יג) [צ"ל בפרק המדיר כתובות דף עד. וע"ש בתוס' ד"ה תנאי],

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה הכא בדידה וכו' ולפי פרש"י ור"ת. בכתובות דף סג ע"ב: ד"ה על מנת וכו' וי"ל ע"י שם. ע' חגיגה דף יד ע"ב תד"ה נכנסו:

◆

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה הכא וכו' לקיים תנאה לא הויא אשת איש. נ"ב פי' האשה [אינה מקודשת לזה] להיות אשת איש ותצא ותינשא לפלוני בלא גירושין:

◆

מוסף רש"י

קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר. מה שאני ישן היום יהא עלי בקונם על מנת אם אישן למחר, דאם ישן הוא למחר לוקה על מה שישן אתמול (נדרים יד:). **שמא יישן למחר.** דשמא יישן מיד למחר ולא מיקיים תנאיה ונמצא עובר בבל יחל על מה שישן אתמול (שם). **ואין חוששין שמא ישן למחר.** דלמחר מיזהר זהיר שלא יישן כדי שלא ילקה על מה שישן אתמול (שם). **כמפליגה בדברים.** שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניטה בעלמא מרחקה ודוחה אותה בדברים (ב"מ צד.). **מתני' נמי דיקא.** דסתמא לן כר' יהודה בן תימא (שם).

◆

פסקי רי"ד

לאחר מותו: ת"ר הרי זה גיטיך ע"מ שתנשאי לפלוני הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר לא לו שמא יאמרו נשותיהן נותנין במתנה זה לזה ולאחר [לא תנשא] דבעיא לקיומה לתנאה ואם נשאת לו לא תצא דמשום גזירה לא מפקינן לה ואם נשאת לאחר תצא דבעיא לקיומיה לתנאה שעדיין לא נתקיים התנאי ולא הוי גט: איתמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אמר רב יהודה אל ישן היום שמא ישן למחר נמצא עובר על נדרו למפרע ורב נחמן אמר ישן היום ואין חוששין שמא ישן למחר. עלה בדעתי לומר דפלוגתא דרב יהודה ורב נחמן דפליגי בהא שייכי נמי בהרי זה גיטיך ע"מ שלא תשתי יין כל ל' יום או כל ימי חיי פלוני דהיא היא דכי היכי דהתם אמר רב נחמן ישן היום ואין חוששין שמא ישן למחר ה"ה הכי נמי נימא הכא תנשא מיד ולא חיישינן שמא תשתה יין ויבטל הגט למפרע וכי היכי דאמר רב יהודה התם אל יישן היום שמא ישן למחר ה"ה

פסקי רי"ד (המשך)

הכי נמי הכא לא תנשא עד שישלימו ל' יום או עד שימות אותו פלוני שמא תשתה יין ויבטל הגט למפרע ולא היא דלא דמי דהתם כי אמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אם ישן למחר לא חייל עליה שום איסורא שהאיסור לא יחול אלא על מה שישן אתמול ומאי דהוה הוה והילכך לא זהיר ביה וחיישינן שמא יישן למחר אבל הכא דאי שתיא חמרא חייל עלה איסורא דמיבטיל גיטא והויא אשת איש והיא אסורא מיזהר זהירא בה ולא שתיא והכי אמרינן בנדרים (יד:) בפ' ואלו מותרין ומודה רב יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום שישן היום דאי לא זהיר בתנאיה באיסוריה מזהיר זהיר פי' אם יישן היום חל עליו איסורא שלא יישן למחר ולא חיישינן שמא יישן גם למחר שכיון שאסור לו לישן מיזהר זהיר שלא יישן ויעשה אסור אבל בפלוגתא דרב יהודה אם יישן למחר שום איסורא לא חייל עליה השתא אלא תנאה הוי על איסורא דעבר עליה אתמול ומאי דהוה הוה והכי נמי אם תשתה יין חייל עליה איסור אשת איש בין למפרע בין להבא והילכך מיזהר זהירה בה שלא תשתה ומודה בה רב יהודה: ת"ר הרי זה גיטיך ע"מ שתעלי לרקיע ע"מ שתרדי לתהום ע"מ שתבלעי קנה בן ק' אמה ע"מ שתפרחי באויר ע"מ שתעברי הים הגדול ברגליך אינו גט ר' יהודה בן בתירא אומר כזה גט כלל א"ר יהודה בן תימא כל שא"א לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר אמר רב נחמן הלכה כר' יהודה בן תימא אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דייקא דקתני כל שאפשר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים הא שא"א לו לקיימו בסופו תנאו בטל ש"מ: איבעיא להו הרי זה גיטיך ע"מ שתאכלי

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלז סעיף ה וע"ש בח"מ:

יד ב מיי' פ"ד מהל' נדרים הל' יד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן ריג סעיף ג:

טו ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף טו:

טז ד מיי' פ"ו מהל' אישות הל' ז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף יב וסי' לח סעיף ג:

יז ה טוש"ע שם סימן קמג סעיף יח:

יח ו טוש"ע שם סעי' יג:

יט ז מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף יב:

◆

מוסף תוספות

א. ושוב אין חוזר עליה אישות שלו. תוס' הרא"ש.

ב. [ו]משום דלית הלכתא הכי. חידושי הר"ן.

ג. [ד]י"ל דאפילו כי מיגרשא אכתי איכא למיפרך אטו בדידה קיימא לאינסובי להאי. רשב"א.